

SPEAK TRUTH TO POWER
MOD UTAN GRÄNSER

MÄNNISKORÄTTSFÖRSVARARE SOM FÖRÄNDRAR VÅR VÄRLD

WANGARI MAATHAI

WANGARI MAATHAI

KENYA

”NÄR MAN BÖRJAR ARBETA MED DET HÄR, GÖR MAN DET MED ETT ALLDELES RENT HJÄRTA OCH AV MEDKÄNSLA ... ATT DU SÅ TYDLIGT SER VAD DU BORDE GÖRA ÄR DET SOM GER DIG MOD OCH GÖR ATT DU INTE ÄR RÄDD OCH FÅR DIG ATT VÅGA STÄLLA FRÅGOR. DET ÄR SÅ MYCKET DU INTE VET, OCH SOM DU BEHÖVER VETA.”

Wangari Maathai, ©2000 Eddie Adams

KVINNOR OCH MILJÖ

Över hela Afrika (liksom i stora delar av världen) är det kvinnor som bär huvudansvaret för att bruka jorden och beslutar om vad som ska sås, sköter om grödan och skördar. Det är kvinnorna som först blir medvetna om den miljöförstörelse som skadar jordbruket. Om brunnen torkar ut, är det kvinnorna som är mest angelägna om att hitta nya vattenkällor och de som måste gå långa sträckor för att hämta vattnet. Som mödrar märker de när maten de ger till sin familj är förorenad eller nersmutsad. De ser det i sina barns tårar och hör det i sina spädbarns gråt.

Wangari Maathai är Kenyas främsta miljöaktivist och förespråkare för kvinnors rättigheter och grundade Green Belt Movement 1977. Green Belt Movement uppmuntrade jordbrukarna (varav 70 procent är kvinnor) att plantera ”grönområden” för att stoppa markerosionen, ge skugga och skapa tillgång till timmer och ved. Maathai delade ut plantor till kvinnor på landsbygden och ordnade med ett belöningssystem för varje planta som överlevde. Hittills har rörelsen planterat över femton miljoner träd, givit inkomster till 80 000 människor bara i Kenya och utökat verksamheten till över trettio länder i Afrika, USA och Haiti.

När Maathai fördömde president Daniel arap Moïss förslag att uppföra en sextiotvå våningar hög skyskrapa mitt i Nairobis största park (prydd av en fyra våningar hög staty av Moï själv), uppmanade myndigheterna henne att hålla inne med sin kritik. När hon offentliggjorde sin kampanj, fick hon besök av säkerhetsstyrkor. När hon ändå inte lät sig tystas, blev hon utsatt för en nedsmutsningskampanj och för hot. Parlamentsledamöter tog avstånd från Maathai, och kallade hennes organisation för ”ett gäng

frånskilda kvinnor.” Den statligt ägda tidningen ifrågasatte hennes sexuella förflutna, och polisen grep och förhörde henne utan att någon gång åtala henne. Till slut blev presidenten tvungen att avstå från projektet, till stor del beroende på den opinion som Maathai så framgångsrikt skapat. När Maathai flera år senare återvände till parken för att leda en demonstration fick hon föras till sjukhus, efter att regeringstroga ligister misshandlat henne och andra kvinnliga demonstranter. Efter den händelsen hotade parlamentariker ur Moïse styrande parti att stympa hennes könsorgan i syfte att tvinga henne att bete sig ”som kvinnor ska.” Men Maathai var mer beslutsam än någonsin, och fortsatte att arbeta för miljöskydd, kvinnors rättigheter och demokratiska reformer. Från en enda planta har det vuxit fram en organisation för egenmakt och politiskt deltagande, som med tiden fick allt fler starka grenar.

År 2005 valdes Maathai till ordförande i Afrikanska unionens ekonomiska, sociala och kulturella råd. Wangari Maathai dog år 2011 vid 71 års ålder.

Green Belt Movement i Kenya startade 1977, då kvinnor från landsbygden och städerna organiserade möten för att tala om miljöförstöring och för att uttrycka sina behov. De hade inte ved. De behövde frukt för att bota barnens undernäring. De behövde rent dricksvatten, men bekämpningsmedel som användes på gårdarna för att odla snabba grödor förorenade vattnet. Kvinnorna berättade om hur de förr i tiden hade bott så nära skogen att det inte hade tagit så lång tid att gå ut och samla ved. De talade om hur de förr brukade äta mat som höll dem friska. Även om maten nu inte kräver så mycket energi för att växa, så kan den inte hålla dem friska. Kvinnorna upplever att deras familjer är väldigt svaga, inte kan stå emot sjukdomar och att deras kroppar försvagats på grund av en försämrad miljö.

TRÄDPLANTERING BLIR EN SYMBOL FÖR HOPP

Frivilligorganisationen Det nationella kvinnorrådet svarade med att uppmuntra dem att plantera träd. I början var det svårt eftersom kvinnorna upplevde att de varken hade kunskap, teknik eller kapital för att klara av det. Men vi visade dem snabbt att vi inte behövde allt det där för att plantera träd, något som gjorde trädplanteringen till en underbar symbol för hopp. Trädplanteringen stärkte kvinnorna eftersom det inte var så komplicerat. Det var något de kunde göra och se resultatet av. De kunde genom sin egen verksamhet förbättra livskvaliteten.

När vi sa att vi ville plantera 15 miljoner träd, skrattade en skogsägare och sa att vi kunde få så många plantor vi ville, eftersom han var övertygad om att vi inte skulle kunna plantera så många träd. Efter en inte alltför lång tid, måste han dra tillbaka erbjudandet, eftersom vi samlade fler träd än han kunde ge bort gratis. Men vi hade inga pengar. Vi bestämde att vi skulle kunna producera plantorna själva. Vi skulle samla in frön från träden och komma tillbaka och plantera dem på samma sätt som kvinnorna gjorde med andra frön – bönor, majs och andra sädeslag. Och så utvecklade kvinnorna faktiskt skogsbrukstekniker, genom att använda den ”rätta tekniken” som passade deras behov. Så här ser den grundläggande metoden ut: ta en kruka, lägg i jorden och sätt ner fröna. Placera krukans högt så att höns och getter

inte kommer och äter upp plantorna. Denna metod fungerade! En dag ska vi göra en förteckning över alla de uppfinningsrika metoder som kvinnorna utvecklade. Till exempel så producerar träden ibland frön som bärs av vinden. Dessa frön grov på fälten när det första regnet faller. Det var mycket intressant att se en kvinna odla ett fält med en liten vattenkanna. Men hon odlade ogräs! Hon hade lärt sig att det bland ogräs också finns trädplantor och att hon kunde plocka plantorna och lägga dem i en behållare. På kvällen gick hon hem med flera hundra trädplantor! Metoderna som kvinnorna utvecklade blev till stor nytta. Vi planterade mer än 20 miljoner träd bara i Kenya. I andra afrikanska länder har vi inte fört register.

Träd är levande, så vi reagerar på dem på väldigt olika sätt. Ibland fäster vi oss vid ett träd för att det ger oss mat och bränsle till våra eldar. Det är ett så vänligt föremål. När du planterar ett träd och ser det växa, händer något med dig. Du vill skydda det, och du värdesätter det. Jag har sett hur människor verkligen förändras och ser på träd på ett helt annat sätt än tidigare. Det andra är att en massa människor inte ser att det inte finns några träd förrän de öppnar ögonen och upptäcker att marken är kal. De börjar inse att även om regn kan vara en välsignelse, så kan det också vara en förbannelse, för om du inte har skyddat din jord när regnet kommer, sköljs jorden bort! Och det är den rika jord som du ska odla din föda på. De ser hur nära människa och miljö hänger samman. Det är underbart att se den förvandlingen, och det är det som håller rörelsen uppe!

VÄGEN MOT UTVECKLING ÄR SOM EN BUSSRESA

Vi har startat program i ett tjugotal länder. Fokus ligger huvudsakligen på hur vi ska få vanliga människor att engagera sig för miljön. Det här är främst ett utbildningsprogram. Till trädplanteringen hör också en medborgerlig utbildning, en strategi för att stärka människor och ge dem en känsla av att de tar sitt öde i egna händer, och att få dem att sluta vara rädda så att de kan stå upp för sig själva och sina rättigheter när det gäller miljön. Den strategi vi använder kallar vi ”fel-buss-syndromet”, en enkel analogi för att hjälpa människor föreställa sig vad som pågår. Människor kommer till oss med en massa problem: de har ingen mat, de är hungriga, deras vatten är smutsigt, infrastrukturen har brutit samman, de har inte vatten till sina djur, de kan inte ta sina barn till skolan. 150 problem är det största antal jag registrerat under ett möte med ett hundratal personer. De tror verkligen att vi ska kunna lösa alla deras problem. Jag registrerar dem bara, men tänker inte göra något åt dem. Jag antecknar dem bara för att ge folk en känsla av lättnad och för att ge dem ett forum där de kan prata om sina problem.

Efter att ha listat problemen frågar vi: ”Vad tror du de här problemen beror på?” En del skyller på regeringen och pekar ut guvernören, presidenten eller hans ministrar. Skulden läggs på den sida som har makten. Folk tror inte att de själva har något att göra med problemet. Därför använder vi liknelsen med ”fel buss” (eftersom det är ett mycket vanligt transportmedel i landet). Om man går på fel buss hamnar man till slut på fel ställe. Man kan vara väldigt hungrig för att man inte har några pengar. Man kan naturligtvis räddas av den man skulle besöka, men man kan också bli arresterad av polisen för att man går och drar och ser vilsekommen ut! Man kan bli rånad – vad som helst kan hända!

Vi frågar folk: "Vad är det som gör att du hoppar på fel buss? Vad är det som gör att du kan gå in på en busstation och ta fel buss i stället för rätt?" Det här händer ganska ofta. Den vanligaste orsaken till att folk befinner sig på fel buss är att de inte kan läsa och skriva. Om man är rädd, kan man gå på fel buss. Om man är arrogant, om man tror att man vet allt, kan man lätt missta sig och hamna på fel buss. Om man inte är mentalt alert, inte fokuserad. Det finns många anledningar.

Sedan vi gått igenom den där övningen, återkommer vi till alla de problem som har skrivits upp. Varför är vi hungriga? Varför trakasseras vi av polisen? Vi kan inte hålla möten utan tillstånd. När vi tittar på allt det här, inser vi att vi är på fel buss. Vi har alltför länge varit felinformerade. Kenyas historia under de senaste fyrtio åren förklarar varför.

Under det kalla kriget på 1970-talet blev vår regering väldigt diktatorisk. Det fanns bara en radiostation som sände kontrollerad information och vi blev felinformerade. Eftersom regeringen var så förtryckande blev vi rädda. Då är det lätt att kliva på fel buss. Vi gjorde misstag och skapade alla de där problemen för oss själva. Vi såg inte vad som hände med miljön och bestämde oss inte för att plantera träd, därför spolades vår jord bort av regnet! Den vackra matjorden gick förlorad. Då var det vi som begått misstaget. Kanske var vi inte helt fokuserade, kanske drack vi alkohol, lät bli att arbeta – våra personliga problem hade ingenting med regeringen att göra. Vi klev på fel buss och en massa obehagliga saker hände. Det vi nu måste göra var att bestämma oss för att stiga av och göra det bästa av situationen vi hamnat i.

Ni måste börja agera. Ni måste informera er. Och ni är ju villiga att ställa frågor och ni är villiga att lära er. Ni kom ju hit till seminariet. Ni vill plantera, ni vill få egenmakt. Ni har all rätt att läsa vad ni vill. Ni vill träffas utan att be om tillstånd. Att gå av bussen innebär att ni tar kontroll över vilken riktning era liv ska ta.

TA MAKTEN ÖVER DEN EGNA UTVECKLINGEN

Vi uppmanar kvinnorna att sätta i gång och börja plantera träd. Odlas och producera tillräckligt med mat för familjen. Gå med i livsmedelsförsörjningsprojektet, se till att så en massa inhemska grödor så att den lokala biologiska mångfalden inte förloras. Vi arbetar i tropikerna, så träden växer mycket snabbt. Om mindre än fem år kan ni ha fruktträd, som bananträd. Ni kan gå ut och lära andra vad ni lärt er, så får ni en pedagogisk uppsökande verksamhet i byn. Vi kommer att stödja er så att ni kan uppmantra andra att kliva av bussen. Ni kan se till att en liten grupp människor skyddar en park eller en skog eller en öppen plats nära er. Miljöskydd handlar inte bara om att prata, det handlar också om att agera. Människor som bor nära skogen är bland de första att se att skogen förstörs. Människor som bor nära vattenkällor är de som märker när något har en skadlig inverkan på vattnet. Människor som är bönder inser att jorden är oskyddad och förs bort av regn. Det är dessa människor som måste rikta uppmärksamheten på problemen på lokal och nationell nivå.

Och det är detta jag har sett ske med Green Belt-rörelsen. Kvinnor som planterar träd på sina gårdar påverkar sina grannar. Så småningom får de med sig grannarna. På nationell nivå har vi kunnat uppmärksamma parlamentet, och till och med

presidenten, på behovet av att skydda miljön! Och nu ser vi regeringen reagera på vad miljöaktivisterna säger: att den återstående skogen inte ska nedgraderas, att öppna platser inte ska privatiseras, och att skogen inte ska skadas eller privatiseras. Det är vanliga människor som pressar på. Vi började med att stärka kvinnornas ställning. Sedan anslöt sig männen eftersom de såg att kvinnorna utförde ett mycket gott arbete.

RENT HJÄRTA OCH MEDKÄNSLA ÄR DRIVKRAFTER

Många män deltar i planteringen, men inte när det gäller att sköta plantorna på plantskolan, det gör kvinnorna (och det gör de mycket bra). Männen ser träden som en ekonomisk investering. De ser trettio år in i framtiden och förstår att de kommer att få stora träd att sälja. Nåja, det betyder ändå att både män, kvinnor och barn deltar i Green Belt-rörelsen, vilket är viktigt. Man kan mycket väl låta kvinnorna plantera träd och männen hugga ner dem! Alla måste arbeta tillsammans och skydda miljön tillsammans.

När man börjar arbeta med det här görs det med ett alldeles rent hjärta och av medkänsla. Så här står det i vår broschyr: "Huvudsyftet med denna organisation är att höja vårt folks medvetande till en nivå som får dem att göra rätt saker för miljön, för att de blivit berörda in i hjärtat och övertygade om att göra rätt, eftersom det är det enda logiska."

Det som ger dig mod och som gör att du inte är rädd och får dig att våga ställa frågor, är att du så tydligt ser vad du borde göra. Det är så mycket du inte vet, och som du behöver veta. Och det hjälper dig att fokusera. Nu är du ute ur bussen och går i rätt riktning. Folk ser hur du rör dig – entusiastiskt, övertygat och envist. Du är väldigt fokuserad. Ganska ofta får du människor att känna sig hotade, antingen de som är på fel buss eller de som kör andra, för du vet att de kör folk åt fel håll och du ber folk att inte följa med. Och nu känner du att du kan tala om för folk: "Tro mig, ni åker allihop åt fel håll. Er ledare också." Nu vill naturligtvis ledaren inte höra det här. Han vill verkligen inte höra hur människorna han kör blir tillsagda att kliva av. Det är här konflikten kommer in. Ledaren anklagar dig för att vilseleda hans folk, misstolka hans vision, misstolka vad han försöker göra, misstolka honom.

PROTESTER MOT PRESIDENTEN

Det var det som hände mellan mig och president Moi. År 1989 ville presidenten ta över Uhuru Park, den enda park som fanns kvar i Nairobi. Han skulle bygga den högsta byggnaden i Afrika, sextiotvå våningar hög. Bredvid skyskrapan skulle han placera en fyra våningar hög staty av sig själv (så att de på fjärde våningen kunde klappa honom på huvudet). Man skulle ha behövt bygga om hela centrala Nairobi.

Den byggnaden hade blivit så skrämmande att ingen vågat komma i närheten av den lilla parken, även om man bevarade en liten del av den. Väldigt skrämmande. Så det var helt fel. Det skulle också ha inneburit en ekonomisk katastrof, eftersom vi skulle skuldsätta oss ännu mer genom att låna pengar för att genomföra projektet. Det var sannerligen en vit elefant. Men han ville göra det, för på så sätt skulle han själv framstå som ännu större.

Vi kom med invändningar och sa att det här var den enda park vi hade i staden dit människor som inte har några pengar kunde komma. Inte ens polisen kunde be dig att flytta på dig. Det var en öppen plats. Många anslöt och höll med oss. Till och med de som tänkte investera kom sedan fram till att det nog inte var en vidare bra idé.

Vi arrangerade ett protestmöte i parken och blev misshandlade av polisen. Vi var bara en liten grupp kvinnor, många var rädda. Jag hade dragit saken inför rätta med argumentet att parken tillhörde folket och att den inte fick privatiseras. Presidenten var bara en offentlig förvaltare, så det var ett brott om han nu skulle ta vad som hade anförtrotts honom, överta det och privatisera det. Vi förlorade målet, vilket enligt domstolen visade att vi gjort fel som anmält saken och klagat över parken. Men vi vann till slut, för de som tänkt ge pengar drog sig tillbaka på grund av protesterna från allmänheten. Och parlamentsledamöterna sköt till och med upp sitt vanliga arbete för att diskutera Green Belt-rörelsen och mig, och de föreslog att Green Belt-rörelsen skulle förbjudas och betraktas som en subversiv organisation. De förde en mycket smutsig kampanj för att misskreditera oss, och avfärdade oss bland annat som "ett gäng frånskilda och oansvariga kvinnor".

Nåväl, jag sa vad jag tyckte, vilket folk pratade om. "Vad ni än tycker om de kvinnor som driver Green Belt-rörelsen", sa jag, "så handlar det här om att privatisera eller inte privatisera en offentlig park. Det handlar om allmänhetens rättigheter och folkets rättigheter. Det är den slags frågor som kräver att man har något i huvudet." Pressen älskade det, men från parlamentet mötte jag bara elakhet, chauvinism och smutsiga anklagelser. Lyckligtvis är jag tjockhudad som en elefant. Ju mer de attackerade och förlöjligade mig, desto starkare blev jag. Jag vet att jag hade rätt och de hade fel.

Tillsammans med ett tiotal kvinnor, vars söner hade suttit i fängelse för att de krävt mer demokratiska rättigheter för folket, återvände jag några år senare, 1992, till samma park och utnämnde den till "frihetens hörn." Vi stannade där i fyra dagar. Den femte dagen kallade regeringen in polisen. En del av oss blev svårt misshandlade. Men jag kommer alltid att minnas kvinnornas styrka.

TILL LÄRAREN

FN:S ALLMÄNNA FÖRKLARING OM DE MÄNSKLIGA RÄTTIGHETERNA

Artikel 3: Rätt till liv, frihet och personlig säkerhet

Artikel 20: Rätt att delta i fredliga möten och sammanslutningar

Artikel 25: Rätt till tillräcklig levnadsstandard

Artikel 27: Rätt att delta i samhällets kulturliv

ÖVERGRIPANDE FRÅGESTÄLLNINGAR

- Varför är det så viktigt att själv ta makten över sina egna problem.
- På vilket sätt kan arbete för en bättre miljö vara en kamp för mänskliga rättigheter?

INNEHÅLLSMÅL

Genom att arbeta med övningarna ges eleven möjlighet att:

- Ta del av och inspireras av Wangari Maathais arbete för miljön och mänskliga rättigheter.
- Resonera kring ordet egenmakt, och olika metoder för att stärka människors vilja att förbättra sin egen situation.
- Samtala, lyssna och diskutera frågor om miljö kopplat till mänskliga rättigheter.

CENTRALA ORD OCH BEGREPP

- Markerosion
- Demokratiska reformer
- Miljöaktivist
- Diktatorisk
- Egenmakt
- Biologisk mångfald
- Privatiseras
- Subversiv organisation
- Chauvinism
- Krypta

ELEVAKTIVITETER

TRÄDPLANTERING FÖR EGENMAKT OCH BÄTTRE MILJÖ – DISKUTERA BEGREPPET

När den ena motgången efter den andra följer på varandra och allt blir fel trots att man gör sitt bästa – då kan det kännas tungt. Speciellt om man inte ser någon möjlighet till förändring.

Då kan det vara lätt att skylla misslyckanden på andra eller på händelser utanför ens egen kontroll.

- Vad krävs för att vända en känsla av hopplöshet till en mer positivare syn på framtiden?
När Green Belt Movement startades upplevde många människor hopplöshet eftersom miljöförstörelsen hade lett till sämre mat, förorenat dricksvatten och skogsavverkning och allt fler sjukdomar.
- På vilket sätt lyckades man vända utvecklingen?
- Vilka råd gav Maathai till de som vill ta makten över sina egna liv och vända den negativa utvecklingen till något bättre?

VAD HANDLAR BERÄTTELSEN OM?

Läs Wangari Maathais berättelse och sammanfatta innehållet med hjälp av följande frågor:

- 1 Varför spelar kvinnor en så betydelsefull roll för utvecklingen i Afrika?
- 2 Maathai grundade organisationen Green Belt Movement. Vad var syftet och målet med den organisationen?
- 3 Över femton miljoner träd planterades. Vilket resultat gav det arbetet?
- 4 På vilket sätt blev trädplanteringen en symbol för hopp?

- 5 Hur stärkte trädplanteringen kvinnornas ställning?
- 6 På vilket sätt hävdar Maathai att man förändras som människa av att plantera träd?
- 7 Vad är det som organisationen vill förklara för människor genom att använda liknelsen med "fel buss". Vad är problemet som de vill förklara?
- 8 Ge exempel på vad Maathai tycker att man kan göra för att ta kontroll över sin situation och själv göra något åt saken.

ANALYSERA ROLLERNA I BERÄTTELSEN

Vilka roller, offer, förövare, åskådare och försvarare, finns med i berättelsen och hur de förhåller sig till varandra? Använd analysmodellen på sidan 9.

- Finns det någon person eller grupp som kan uppfattas som offer i berättelsen? Vilka?
- Går det att urskilja någon förövare? Vad kan förövaren ha för drivkraft för sitt agerande?
- Vilka kan man säga är passiva åskådare?
- Vilka personer, grupper eller organisationer skulle kunna kvala in som försvarare av mänskliga rättigheter?

SAMBANDET MELLAN MILJÖ OCH MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER

Stämmer det att den som är engagerad i miljön också har lättare att engagera sig för mänskliga rättigheter?

I berättelsen hävdar Maathai att det händer något med de människor som planterar träd:

”Träd är levande, så vi reagerar på dem på väldigt olika sätt. Ibland fäster vi oss vid ett träd för att det ger oss mat och bränsle till våra eldar. Det är ett så vänligt föremål. När du planterar ett träd och ser det växa, händer något med dig. Du vill skydda det, och du värdesätter det. Jag har sett hur människor verkligen förändras och ser på träd på ett helt annat sätt än tidigare.”

Kerry Kennedy har hållit ett tal där hon pekar på en koppling mellan miljöförstöring och brott mot mänskliga rättigheter:

”Det finns ett direkt samband mellan demokrati, respekt för mänskliga rättigheter och respekt för miljön. Och där människor inte blir lyssnade på, där demokratin sviktar, korrruptionen tar fart, där rättigheter sakta upphävs där är pågående ofta miljöförstöring.

Det är ingen tillfällighet att det är i de fattigaste delarna USA, som drabbats hårdast av miljöförstöring ...”

- Hur tänker du kring detta samband? Stämmer det? Finns det något i sambandet som inte stämmer tycker du?
- Kan man säga att det finns en koppling mellan miljö och kampen för mänskliga rättigheter när det gäller det arbetet som Maathai utförde? Resonera och diskutera om det finns några likheter med svenska förhållanden.

GÅ FRÅN FEL TILL RÄTT BUSS

För att få vanliga människor att engageras sig och ta makt över sina liv användes en liknelse om att byta från ”fel” till ”rätt buss”.

- Vad menar de med fel-buss syndromet? Vem har gått på bussen? Vart är bussen på väg och vad kan man göra?
- Hur kopplas liknelsen till förhållanden i verkligheten?
- Skulle det gå att använda den liknelsen andra sammanhang? Ge något exempel. Finner du något exempel i din egen omgivning?

Gestalta och illustrera liknelsen

- Utgå från liknelsen med ”från fel till rätt buss” och gör en bild/serie/illustration, sketch eller kortfilm som belyser budskapet i liknelsen.

ARBETA VIDARE

Exempel på länkar att arbeta vidare med:

Green Belt Movement (engelska)

Undersök vilka frågor organisationen arbetar med idag.
www.greenbeltmovement.org

Artikel om Wangari Maathai

Artikel publicerad i Expressen dec. 2009. Hur beskrivs Maathai och vad handlar artikeln om?
www.expressen.se/nyheter/nobelpristagare-ifragasatter-svenska-miljoarbetet

Radio från BBC (engelska)

Samtal om Maathai efter hennes död. Vilken betydelse har Maathai spelat för att stärka kvinnors makt i Afrika?
www.bbc.co.uk/news/world-africa-15064102

Mod utan gränser – människorättsförsvarare som förändrar vår värld

Originalalets titel: *Speak Truth To Power – Human Rights Defenders Who Are Changing Our World* (2000)

Författare: Kerry Kennedy

Projektansvarig Speak Truth To Power: John Heffernan

Projektledare Sverige: Kajsa Wiktorin och Katja Wahlström

Redaktör: Kajsa Wiktorin

Texten är bearbetad och omarbetad av Mats Andersson och Ludvig Myrenberg för att följa den svenska läroplanen

© Text Kerry Kennedy

Grafisk form: Jennifer Kakaletis och Conny Lindström

Projektet genomförs med stöd från Svenska PostkodLotteriet.

- **Besök vår svenska hemsida:** rfkhumanrights.fryshuset.se
- **Besök RFK Human Rights hemsida:** rfkhumanrights.org/sweden
- **Följ oss på Twitter:** [@STTP_Sweden](https://twitter.com/STTP_Sweden)
- **Följ oss på Instagram:** [rfksweden](https://www.instagram.com/rfksweden)
- **Lägg till oss på Facebook:** [SpeakTruthToPower](https://www.facebook.com/SpeakTruthToPower)
- **Se klipp på YouTube:** [youtube.com/RFKHumanrightsComm](https://www.youtube.com/RFKHumanrightsComm)

WASHINGTON

1300 19th St, NW
Suite 750
Washington, DC 20036
Phone: 202.463.7575
Fax: 202.463.6606
rfkhumanrights.org

NEW YORK

515 Madison Avenue
Suite 718
New York, NY 10022
Phone: 917.284.6355
Fax: 347.426.2201
RFKCenter.org

EUROPE

Via Ghibellina 12/a
50122 Firenze, Italia
Phone: +39.055.5389250
Fax: +39.055.5383602
www.rfkennedyeurope.org

SWEDEN

Speak Truth To Power at Fryshuset
Mårtendalsgatan 2-8
120 30 Stockholm, Sweden
Phone: +46.8.6917600
rfkhumanrights.fryshuset.se